

D. D.

APHORISMI MISCELLANEI,

QUOS

*Consensu Ampliss. Facult. Philosoph. in Reg. ad Au-
ram Academia,*

PRÆSIDE

MAXIME REVERENDO atque CELEBERRIMO VIRO

**D. NO DOCT. CAROLO
MESTERTON,**

Log. & Methaphys. PROFESSORE Reg. & ORD.

Publice examinandos sifit

JONAS NORRGREEN,

WIBURGENSIS

IN AUDITORIO MAJORI DIE XXIII. FEBR.

ANNO MDCCLX.

L. H. Q. A. M. S.

ABQÆ, Impressit Dire&t. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland, JACOB MERCKELL.

Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo,
Dno Mag. NICOLAO URSINO,
Civitatis Lovisa Comministro meritissimo,
Consangvineo Honoratissimo.

Plurimum Reverendo atque Clarissimo,
Dno HENRICO WINTER,
Vice-Pastori atque Comministro in Kides vigilantissimo,
Adfini Dilectissimo.

Plurimum Reverendo & Praeclarissimo,
Dno Mag. SAMUELI NORRGREEN,
Vicario Pastoris in Ilomantz dignissimo, Fratri Carissimo.

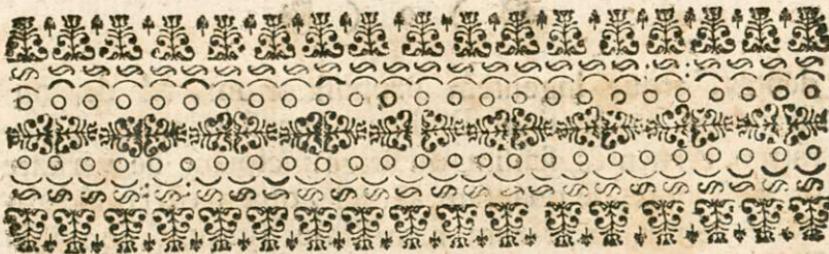
Plurimum Reverendo atque Clarissimo,
Dno MARTINO KILLIANDER,
Comministro in Cavi Laudatissimo,

NEC NON

Spectatae fidei Viro,
Dno GEORGIO TAULER,
Ad officinam Ferrariam a rationibus dexterissimo,
Adfinibus Svakissimis.

Rete omnino inquit CICERO: nemo gratiarum immemor,
est gratus inventus. Ex illorum numero ipse profecto
essem, nisi VESTRAM, Amici & Fautores optimi, exi-
miam in me benevolentiam, quavis data occasione celebra-
rem. Fateor equidem, quod nullam Vobis referre queam gratiam,
tantam tamen Vobis habeo, quantam unquam pius animus ca-
pere possit maximam. Suscipite igitur specimen hoc Academi-
cum, perpetuæ meæ in Vos observantiaz pignus futurum. Fave-
te etiam in posterum Vobis addictissimo & pro perenni vestra
Salute ardentissima ad Supremum Numen vota nuncupaturo
NOMINUM VESTRORUM

cultori observantissimo
JONÆ NORRGREEN.

I. N. J. C.

APHORISMUS I.

Uamvis methodus Mathematica valde conducat ad soliditatem scientiarum; occurunt tamen disciplinæ, quibus si dicta adplicetur methodus multum prolixitatis, parum autem reboris dogmatibus conciliat. Hinc non probamus illorum institutum, qui existentiam Divinam demonstraturi hac methodo, ceu convenientissima, utuntur. Notum enim est, quod multi Scriptores propositiones cumulare & integra volumina confidere coacti fuerint, antequam desideratam elicere potuerint conclusionem. Dici autem vix potest, quanta hinc propullulent incommoda. Cum enim tanta ingenii felicitas non omnibus contigerit, ut prolixissimas & per plurimas paginas continuatas, probationes rite adsequi possint, per has existentiæ Divinæ demonstrationes pauci convincentur, multi autem confundentur. Quid? Quod periculum sit, ne simpliciores, in sublimia hæc scripta incidentes

)

entes

dentes, atque ingentem propositionum, ad demonstrandam existentiam Divinam necessariarum, adaptatum cernentes sensim dubitare incipient de veritate propositionis, de qua, tam aliunde, quam ex consideratione rerum creatarum firmissime fuerunt convicti. Et haec dubitatio ipsos ad turpissimum Atheismum tandem deducere valet. Rectius igitur, nostro quidem judicio, faciunt, qui cum doctissimo SCRIVERO hanc propositionem: DEUS existit, instar exactissimi axiomatis Philosophici adsumunt, quod nemus in dubium vocare potest, cui modo recta est ratio atque fani supersunt sensus.

APHOR. II.

SObria Philosophia insignem Theologiae præstat usum. Propositiones Theologicæ ejusdem non sunt generis. Quædam enim earum, ad quas mysteria fidei referimus, adeo sunt sublimes, atque ipsarum ratio adeo recondita, ut ex augusto principio, Scriptura Sacra, tantum explicari & possint & debeant. Præter has autem occurruunt aliæ propositiones Theologicæ, quæ Mixtæ a nonnullis dicuntur, quarum nexus cum aliis simplioribus veritatibus cum ratio fibi relicta perspicere queat, extra dubitationis aleam possum est, Theologum has rite, uti decet, tradere non posse, nisi Philosophiae subsidiis probe sit munitus. Immo dantur nonnunquam ejusmodi adversarii, qui Scripturæ Sacræ auctoritatem tanti non faciunt, ut ex ipsa aut convinci velint, aut se satis convinci posse existiment. Quo igitur ipsorum argumenta valide convellere possimus, necessarium est, ut ex ratione

cum

cum ipsis disputemus, & ope hujus principiorum vim oppositionum, contra nos vibratarum, vel eludamus vel infringamus. Hæc enim methodus convincendi apud veræ Religionis hostes maximum præ ceteris pondus habere deprehenditur.

APHOR. III.

Inter ceteras autem Philosophiæ partes studium Logicæ haud parum ipsi prodest, qui Theologiam rite profiteri cupit. Qui enim sufficienti regularum Logicarum cognitione non est imbutus, ex genuinis præmissis perversas non raro formabit conclusiones, pluresque insuper committet lapsus, tanto graviores, quod a vera vitæ via homines in perversarum opinionum devia abducere queant. Si porro dogma quoddam propositum in disputationem abeat, in rebus certe gravissimis aqua ipsi hærebit, qui Logicæ prorsus rudis est. Statum enim controversiæ vel satis non adsequetur vel mox deseret; immo vix sciet, unde defensionem incipiet, aut ubi eandem finiet. Quantum Logica prosit Theologo vel exemplo *AUGUSTINI* dilucide constat, qui Cresconium, Antagonistam suum, syllogismis rite formatis ita ad incitas redagit, ut, quo se verteret, nesciret. Quid? Quod tandem negaverit, se cum nominato Hipponensi Præfule disputare velle, quod *Dialecticus* esset. Hujus autem ineptias graviter redarguit Augustinus Libr. I. Cap. XIV. dicendo: *Eiusmodi homines imperitis prætentare fallaciam, doctis facere injuriam.*

APHOR. IV.

QUamvis Logica Naturalis inter præstantissimas do-

tes,

tes, mortalibus ab immortali Deo concessas, merito sit referenda; ipsa tamen non omnibus sufficit mortalibus. Sufficit illa quidem rudibus, minime tamen eis, qui supra vulgus sapere laborant, quos in sua scientia certiores & promptiores esse oportet. **E**nim vero certius semper, expeditius ac premius agit, qui ex habitu agit, quam qui naturae suae soli fudit. Non tamen propterea necessariorum esse judicamus, ut felices in litteris progressus facturus, vastissima Logicorum volumina sedula manu die nocteque volvar teratque; oleum potius perdidisse censendus, qui huic studio omne impendit tempus. Nam qui regulas Logicas solas tenet, nihil aliud quam instrumenta sibi comparavit, in scientias penetrandi; parum tamen adhuc proficiet, nisi subsidiis, quæ quælibet suppeditat disciplina, probe sit munitus. Ex his autem omnibus sequitur, quod plerique mortalium ex accuratis Logicorum compendiis tantum haurire queant, quantum opus sit, ut in offenso pede in scientiis progressiantur.

APHOR. V.

Historiam Philosophicam attente perlustrantes satis deprehendimus, quod Scepticismus incrementis scientiarum plurimum obstiterit. Nihilo tamen minus hic per omnia non est condemnandus, præsertim si quæstio habeatur de difficillimis dogmatibus. Nemo enim, qui adcurata modo mentis trutina tortuosos nodos, in scientiis passim obvios, explicare & evolvere conatus est, ignorat, quod quorundam phænomenorum causæ & nonnullarum veritatum nexus, omni licet adhibi-

adhibita industria, inveniri nequeant. Quid? Quod falsæ opiniones veri specie nonnunquam ita se com-mendent, ut utriusque genuinam discrepantiam dete-gere atque ostendere, Herculeus censendus sit labor. In ambiguis his ac arduis angustiis locum invenit sce-psis; utilius enim est *επίχειρον*, quam temerarium pro-ferre judicium, cujus pœnitentia animum mox subeat. Dubitationi tamen frena non sunt laxanda, sed prius-quam lacertos nimis late movere incipiat, castiganda est ac emendanda: immo alium in finem non est dubi-tandum, aut adsensus aliquamdiu suspendendus, quam ut spatium deliberandi atque aliquid certi constituendi habeamus.

APHOR. VI.

Falsa admodum est veterum quorundam Philoso-phorum opinio, qua statuerint, materiam corporum cœlestium adeo esse perfectam, ut nullius corruptionis capax foret. Etenim memorata corpora sunt entia composita; entis autem compositi essentia consistit in modo compositionis partium, ut passim demonstrant Methaphysici; patet ergo, cœlorum ma-teriam gaudere partibus, vario modo inter se unitis. Sed nexus harum partium non est absolute necessaria-rius, siquidem a se invicem divelli & alio quoque modo collocari possunt; quamobrem cum cor-ruptibilitas consistat in dissolutione partium a se invi-cem (*per princip. metaph.*), satis patet superque, quod corruptibilitas essentiæ entis compositi, adeo-que materiæ corporum cœlestium, non repugnet. Quam denique lubrico fundamento allata veterum

hypothesis nitatur, fida probe ostē idit experientia. Scilicet & olim ab Hipparcho & hodie non raro a præstantissimis Astronomis deteguntur Stellæ Novæ, quæ postquam aliquamdiu fulserunt, tandem ita disparent, ut nec vola nec vestigium earum amplius remaneat. Corruptionem denique cœlorum, saltem eorum mutationem demonstrant maculæ in planetis tantum non omnibus, atque in nitidissimo corpore Solari conspicuæ.

APHOR. VII.

LIET Religio, augustum illud Palladium, primario intendat præstantissimum illum finem, felicitatem scilicet summam, in gratissima Dei fructione, ceu summi boni, consistentem; ipsa tamen ad societatem humanam adeo magnam habet relationem, ut illa in exsilium pulsâ, hæc simul turbetur & plane evertatur. Etenim cum conditio nostra jam sit admodum corrupta, & in quævis mala nos præcipites continuo agat, frustra exspectamus, ut ab enormous facinoribus abstineant homines, qui omnem Numinis metum ac reverentiam arroganter rejiciunt, & vim conscientiæ vel in vulgari quadam persvassione vel etiam in naturali horrore ponunt. Quippe admissis perversis ejusmodi opinib[us], necessitas parendi legibus Naturalibus simul tolletur, in libertinismum & crassissimum indifferentismum Moralem, hincque porro in fœdissimum Atheismum omnia prona ruent, & sic lata omnis generis sceleribus ac flagitiis aperietur porta. His incommodis alia adhuc accedunt, Rupto enim Religionis vinculo, nullus justitia ceterisque virtutibus relinquetur locus, cives debitam Principi obedientiam denegabunt, & hic cursus gravissime illos adfliget & opprimet, ne capita unquam extollant. Pacta omnia & conventa pro lubitu rescindentur, jusque jurandum nullius prorsus erit usus. Digna igitur est sententia BÆLII, religionis necessitatem ad consti-
tuen-

tuendam rem publicam impugnantis, quæ ad orcum reletetur. Quamvis vero Religio maximam civitatibus præstet utilitatem, & omnium negotiorum anima quasi haberi possit, illos tamen a veritatis tramite longissime aberrare existimamus, qui Religionem pro instrumento faltem dominandi & commento quodam politico habent, quam tibiam Machiavellus atque ceteri Pseudo-Politici inflant. Quam parum autem hæc opinionum prodigia sibi constent, pluribus ostendere possemus, nisi nobis in præsenti negotio gratum fecisset otium magnus Polyhistor *LOESCHERUS suis Prænotionibus Theologicis p. m. 95.*

APHOR. VIII.

Male omnino ac injuste faciunt Pontifices Romani, qui Sacerdotibus matrimonium interdicunt, & nihil prouersus valent speciosa ipsorum argutia, quibus contentundunt, sacris ordinibus initiatos cura rerum domesticarum a gravissimo ministerio abduci. In regionibus enim, quæ Sacra Romana profertur, Parochi & Canonici, exceptis monachis, curias suas habent & familias sustentant. Enimvero opera huc spectantia facilius peragerentur, si in partem curarum proba & modesta conjux adscisceretur. Ponamus vero illicitum esse aliquantum temporis rebus domesticis tribuere; pari, si non majori, jure concludere debemus, multo magis esse illicitum, non alias, sed pæne totius vitæ horas curis impendere politicis, & palatia saepius, quam tempora frequentare. Hoc autem Pontificum legatos strenue facere notius est, quam quod notissimum. Quid? Quod plusimi papicolarum dum legitima ratione impetrare nequeunt matrimonia, quæ DEUS omnibus concessit hominibus, tumida Pontificum Romanorum mandata quibusvis clandestinis technis eludere satagant, atque justas nuptias damnantes, promiscuis sese poluant libidinibus. Denique notandum est, quod misogamia, quæ

quæ apud Sacerdotes Romanenses prævalet, re vera non tendat ad religionem servandam & sanctitatem promovendam, sed sit velut quoddam ancile, quo Hierarchia in dies crescat & firmiores agat radices.

APHOR. IX.

Matrimonium ad Thalac vulgo dictum, quod populi imprimis orientales a multis retro seculis inire consueverunt, non solum non licitum, sed peccatis maxime abominandis occasionem præbere, existimamus. Scilicet hæc matrimonii species est foedus conjugii cum semina quadam ea conditione initum, ut maritus vivat cum ipsa sicut uxore sua, quamdiu ipse placuerit, postea autem illam dimittere possit. Enim vero cum justum matrimonium ex tenore juris Naturalis durare debeat usque ad alterius conjugis obitum; prona fuit consequentia, Matrimonium ad Thalac, vel modo memorata rationis ergo, esse Naturæ humanæ quam maxime adversum. Præterea in matrimonio ad Thalac educatio proba liberorum, quæ inter primarios conjugii fines jure meritoque refertur, non sperari, nedum obtineri potest; cum ipsa semina, saxe & imprudenti & inopi, tota committatur. Denique tenendum est, hoc matrimonium nihil aliud esse, quam aperatum concubinatum. Immo hoc contrahentes non sunt conjuges nisi ad thorum, arctissimam animorum conjunctionem, gravissimum vitæ humanæ condimentum, penitus ignorantibus.

